

Briuselis, 2022 m. lapkričio 25 d.
(OR. en)

15094/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0299(NLE)

SOC 644
EMPL 445
ECOFIN 1193

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinų atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis – <i>Politinis susitarimas</i>

I. IVADAS

1. 2022 m. rugsėjo 28 d. Komisija pateikė Tarybai dalyko skiltyje nurodytą pasiūlymą. 2021 m. kovo 4 d. Komisija priėmė Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planą, o 2021 m. gegužės 8 d. Porto aukščiausiojo lygio susitikime jį palankiai įvertino Sąjungos vadovai. Europos Vadovų Taryba palankiai įvertino Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane nustatytus visos ES pagrindinius tikslus iki 2030 m. kovos su skurdu, užimtumo ir įgūdžių srityse. Atsižvelgiant į šiuos tikslus, iki 2030 m. žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius turėtų būti sumažintas bent 15 mln., įskaitant bent 5 mln. vaikų, bent 78 % visų 20–64 m. amžiaus žmonių turėtų turėti darbą ir 60 % suaugusiųjų turėtų kasmet dalyvauti mokymuose.

2. Pasiūlymas grindžiamas Tarybos rekomendacija 92/441/EEB dėl pakankamų išteklių ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų (šis pasiūlymas ją pakeis) ir papildo Komisijos rekomendaciją 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties. Ji parengta atsižvelgiant į 2020 m. spalio 9 d. Tarybos išvadose dėl minimalių pajamų apsaugos stiprinimo siekiant kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi COVID-19 pandemijos metu ir vėliau¹ pateiktą raginimą.
3. 2022 m. spalio 7 d. Komisija šį pasiūlymą pristatė Socialinių klausimų darbo grupei. Darbo grupė šį pasiūlymą nagrinėjo 2022 m. spalio 27 d., 2022 m. lapkričio 14 d. ir 22 d. posėdžiuose. Per neformalią rašytinę konsultaciją (užbaigtą 2022 m. lapkričio 25 d.) delegacijos vieningai susitarė dėl priede išdėstyto pirmininkaujančios valstybės narės kompromisinio teksto.
4. Kadangi prieš gruodžio 8 d. pateikiant tekstą Nuolatinų atstovų komitetui ir EPSCO tarybai teisininkai lingvistai jo peržiūrėti negali, Nuolatinų atstovų komiteto ir Tarybos prašoma pasiekti politinį susitarimą dėl priede išdėstyto teksto.

¹ Dok. 11721/20 REV 2.

II. IŠVADA

5. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, Nuolatinių atstovų komiteto prašoma:
 - a) patvirtinti susitarimą Socialinių klausimų darbo grupėje dėl pasiūlymo teksto, išdėstyto šio pranešimo priede;
 - b) rekomenduoti EPSCO tarybai 2022 m. gruodžio 8 d. posėdyje pasiekti politinį susitarimą dėl Tarybos rekomendacijos dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis.
6. Pasiekus politinį susitarimą, rekomendacijos projektą peržiūrės teisininkai lingvistai ir jį bus pasiūlyta priimti kaip I/A punktą viename iš būsimų Tarybos posėdžių.

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį kartu su 153 straipsnio 1 dalies j punktu,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) kad būtų galima užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, šia rekomendacija siekiama kovoti su skurdu bei socialine atskirtimi ir užtikrinti aukštą užimtumo lygį, skatinant pakankamą pajamų rėmimą, visų pirma pasitelkiant minimalias pajamas, ir veiksmingą galimybę pakankamai išteklių neturintiems asmenims naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis, taip pat skatinant galinčių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką laikantis aktyvios įtraukties požiūrio;
- (2) pagal SESV 151 straipsnį Sąjunga ir valstybės narės siekia, be kita ko, didinti užimtumą, skatinti kurti geresnes gyvenimo bei darbo sąlygas, siekti deramos socialinės apsaugos ir kovoti su atskirtimi;

- (3) Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 34 straipsnyje pripažįstamos ir gerbiamos teisės gauti socialines išmokas ir naudotis socialinėmis paslaugomis. Chartijoje taip pat nustatyta, kad kiekvienas Sąjungoje teisėtai gyvenantis ir teisėtai gyvenamąją vietą keičiantis asmuo turi teisę gauti socialines išmokas ir naudotis socialinėmis lengvatomis ir kad, siekdama įveikti socialinę atskirtį ir skurdą, Sąjunga pripažįsta ir gerbia teisę į socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, kad būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos visiems neturintiems pakankamai išteklių;
- (4) 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacijoje 92/441/EEB dėl pakankamų išteklių ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų² valstybės narės raginamos pripažinti pagrindinę asmens teisę turėti pakankamai išteklių ir gauti socialinę paramą, kad jis galėtų gyventi oriai, siekiant visapusiškai ir nuosekliai kovoti su socialine atskirtimi, ir joms rekomenduojama reikiamu mastu pritaikyti savo socialinės apsaugos sistemas. Atsižvelgiant į šios rekomendacijos turinį, tikslinga pakeisti Rekomendaciją 92/441/EEB;
- (5) 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacijoje 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties³ nustatyta visapusiška strategija, kuria siekiama padėti galintiems dirbti asmenims integruotis į darbo rinką ir rasti tvarų bei kokybišką darbą, o tiems, kurie dirbti negali, suteikti žmogaus oriam gyvenimui reikalingus išteklius ir remti jų socialinį aktyvumą. Šis integruotas požiūris, pagrįstas trijų politikos kryptių – pakankamo pajamų rėmimo, įtraukių darbo rinkų ir galimybės naudotis kokybiškomis paslaugomis – deriniu, yra ypač svarbus labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems arba nuo visuomenės atskirtiems asmenims;

² 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacija 92/441/EEB dėl pakankamų pajamų ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų (OL L 245, 1992 8 26).

³ 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacija 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties (OL L 307, 2008 11 18).

- (6) 2017 m. lapkričio mėn. Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija pristatė Europos socialinių teisių ramstį⁴, kuriame nustatyta 20 tinkamai veikiančių ir sąžiningų darbo rinkų bei gerovės sistemų rėmimo principų. 14 principu nurodyta: „Kiekvienas neturintis pakankamai lėšų turi teisę gauti tinkamo dydžio minimalias pajamas, kurios visais gyvenimo etapais užtikrintų orų gyvenimą, ir turėti realią galimybę gauti tam reikalingų prekių ir paslaugų. Galinčių dirbti asmenų atveju minimalių pajamų mokėjimas turėtų būti derinamas su paskatomis (vėl) integruotis į darbo rinką.“;
- (7) Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane⁵ (toliau – veiksmų planas) nustatytas plataus užmojo tikslas sukurti tvirtą socialinę sąjungą. 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba, vadovaudamasi Porto deklaracija⁶, palankiai įvertino Sąjungos socialinį tikslą skurdo mažinimo srityje, pagal kurį žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius iki 2030 m. turėtų būti sumažintas bent 15 mln.⁷, įskaitant bent 5 mln. vaikų. Europos Vadovų Taryba taip pat palankiai įvertino pagrindinius tikslus užimtumo srityje, pagal kuriuos turėtų būti užtikrinta, kad bent 78 % 20–64 m. amžiaus žmonių turėtų darbą, ir pagrindinius tikslus įgūdžių srityje, pagal kuriuos bent 60 % visų suaugusiųjų kasmet turėtų dalyvauti mokymuose. Peržiūrėta socialinių rodiklių suvestinė ir minimalių pajamų lyginamosios analizės sistema, dėl kurių susitarta Socialinės apsaugos komitete, sustiprinamas Europos semestro, bendros užimtumo ataskaitos ir konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų analitinis pagrindas;
- (8) Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. ir jos rėmimo tiksluose pabrėžiama, kad tvarus ekonomikos augimas turi būti derinamas su skurdo ir kito nepritekliaus panaikinimu, nelygybės mažinimu ir geresnėmis galimybėmis naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, gauti išsilavinimą ir įsidarbinti;

⁴ Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (2017/C 428/09).

⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021) 102 final).

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

⁷ Palyginti su 2019 m.

- (9) Europos Parlamentas savo 2017 m. spalio 24 d. rezoliucijoje⁸ paragino valstybes nares nustatyti pakankamas minimalias pajamas, pabrėždamas minimalių pajamų apsaugos, kaip kovos su skurdu priemonės, vaidmenį. 2020 m. spalio 12 d. išvadose⁹ Taryba paragino Komisiją pradėti Sąjungos sistemos atnaujinimą, kad būtų veiksmingai remiama ir papildoma valstybių narių politika dėl nacionalinės minimalių pajamų apsaugos. Konferencijoje dėl Europos ateities piliečiai paragino sukurti bendrą Sąjungos minimalių pajamų sistemą¹⁰;
- (10) ši rekomendacija grindžiama Komisijos vertinimų¹¹, kuriuose apžvelgiama pažanga, padaryta įgyvendinant Komisijos rekomendaciją 2008/867/EB, išvadomis. Vertinimuose patvirtintas aktyvios įtraukties metodo pagrįstumas, tačiau atkreiptas dėmesys į konkrečias problemas, be kita ko, susijusias su nepakankamomis minimaliomis pajamomis, nepakankamu naudojimu minimalių pajamų parama ir ribota minimalių pajamų aprėptimi, galimomis mokesčių ir išmokų sistemų nulemtomis paskatomis nedirbti, taip pat kliūtimis naudotis kokybiškomis paslaugomis, kuriomis skatinama socialinė įtrauktis ir integracija į darbo rinką. Juose taip pat paraginta aktyviau siekti, kad būtų skiriama pakankama parama negalinčių dirbti asmenų socialinei įtraukčiai;

⁸ 2017 m. spalio 24 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl politikos, kuria užtikrinamos minimalios pajamos kaip kovos su skurdu priemonė (2016/2270(INI)).

⁹ 2020 m. spalio 12 d. Tarybos išvados „Minimalių pajamų apsaugos stiprinimas siekiant kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi COVID-19 pandemijos metu ir vėliau“.

¹⁰ Konferencija dėl Europos ateities, galutinių rezultatų ataskaita, 2022 m. gegužės mėn., p. 58.

¹¹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Ataskaita dėl tolesnių valstybių narių veiksmų vykdant 2008 m. Europos Komisijos rekomendaciją dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties. Socialinių investicijų metodas“, SWD(2013) 39 final. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl 2008 m. Komisijos rekomendacijos dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties įgyvendinimo, SWD(2017) 257 final.

- (11) nepaisant tam tikros per pastarąjį dešimtmetį Sąjungoje padarytos pažangos mažinant skurdą ir socialinę atskirtį, 2021 m. daugiau kaip 95,4 mln. žmonių vis dar grėsė rizika, o moterims rizika buvo didesnė nei vyrams. Susirūpinimą kelia didėjanti skurdo rizika žmonėms, gyvenantiems namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, didėjantis skurdo mastas bei ilgalaikiškumas daugelyje valstybių narių, taip pat mažėjantis socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui. Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų, kad padėtų pažeidžiamiausiems ir palankių sąlygų neturintiems asmenims ir kad tai būtų daroma veiksmingiau;
- (12) tvaraus ir kokybiško užimtumo užtikrinimas yra geriausias būdas įveikti skurdą ir socialinę atskirtį. Be to, užtikrinant, kad darbo rinkoje dalyvautų daugiau žmonių, prisidedama prie socialinės apsaugos sistemų finansavimo ir didinamas jų finansinis tvarumas, taip prisidedant prie kartų tarpusavio teisingumo ir skatinant socialinę sanglaudą. Kad būtų užtikrintas didesnis užimtumas, itin svarbu remti asmenis, sėkmingai keičiančius statusą darbo rinkoje;
- (13) su COVID-19 pandemija susijusių izoliavimo priemonių taikymo metu socialiniai ir ekonominiai tinkamų ir tikslinių minimalios socialinės apsaugos sistemų privalumai tapo dar svarbesni. Plitimo valdymo priemonės padarė neproporcingą poveikį moterims ir nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, visų pirma jų galimybėms naudotis sveikatos priežiūros (tiek dėl fizinės, tiek dėl psichikos sveikatos priežasčių), švietimo ir susijusiomis paslaugomis; dėl to taip pat dar labiau padidėjo iki tol egzistavusios kliūtys įsidarbinti¹². Per krizę įgyta patirtis taip pat išryškino tinkamų, visapusiškų ir atsparių į sukrėtimus reaguojančių socialinės apsaugos sistemų bei prevencinių priemonių, skirtų ekonomikos gaivinimui remti, svarbą;

¹² 2022 m. bendra užimtumo ataskaita.

- (14) su globalizacija, žaliaja ir skaitmenine pertvarka, demografiniais pokyčiais ir kintančiais darbo modeliais susijusios makroekonominės tendencijos ir toliau lemia Sąjungos raidą. Visapusiškos ir tvirtos minimalios socialinės apsaugos sistemos, kuriomis užtikrinamas pakankamas pajamų rėmimas ir sudaromos palankesnės sąlygos asmens statuso pokyčiams darbo rinkoje, įskaitant paramą perkvalifikavimui ir kvalifikacijos kėlimui, gali padėti užtikrinti, kad tie procesai būtų teisingi ir įtraukūs. Pasikeitus karjeros modeliams ir didėjant nestandartinių užimtumo formų skaičiui, mažas pajamas gaunantiems asmenims gali būti sunkiau pasinaudoti draudimo įmokomis grindžiamomis socialinės apsaugos sistemomis ir gali padidėti alternatyvių paramos priemonių, pavyzdžiui, minimalių pajamų išmokų, poreikis. Be to, dėl Rusijos vykdomo nepateisinamo ir neteisėto agresijos karo prieš Ukrainą smarkiai išaugusios energijos kainos, o po to atitinkamai ir infliacija daro poveikį mažas ir mažesnes vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams. Pajamų priemonės gali būti skirtos pažeidžiamoms grupėms ir yra suderinamos su pastangomis užtikrinti paskatas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą;
- (15) šioje rekomendacijoje daugiausia dėmesio skiriama pakankamai išteklių neturintiems asmenims, t. y. asmenims, gyvenantiems namų ūkiuose, kurių piniginiai ir materialiniai ištekliai, būtini jų sveikatai ir gerovei bei dalyvavimui ekonominiame ir socialiniame gyvenime užtikrinti, yra nepakankami, nepastovūs arba nepatikimi. Galintiems dirbti asmenims tvirtos minimalios socialinės apsaugos sistemos turi sudaryti palankesnes sąlygas (vėl) integruotis į darbo rinką, taikant konkrečias paramos priemones, apimančias aktyvias darbo rinkos priemones, paramą ieškant darbo, taip pat švietimo ir mokymo priemones. Jomis užtikrinamas pakankamas pajamų rėmimas ir įgalinimo paslaugos visiems, kuriems reikia pagalbos, įskaitant tuos, kurie negali dirbti. Taigi minimalios socialinės apsaugos sistemos yra ne pasyvi priemonė, o, kiek įmanoma, socialinės ir ekonominės integracijos ir aukštynkrypčio socialinio judumo pagrindas ir padeda gerinti įtraukties ir užimtumo perspektyvas;

- (16) minimalios socialinės apsaugos sistemos apima įvairias pinigines išmokas ir išmokas natūra, kuriomis remiamos pajamos ir suteikiama galimybė naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis. Svarbus pajamų rėmimo komponentas yra minimalių pajamų išmokos, apibrėžiamos kaip neįmokinės ir materialine padėtimi grindžiamos piniginės išmokos, kurios skiriamos kraštutiniu atveju ir kuriomis siekiama pašalinti trūkumą, kad atitinkamame namų ūkyje būtų pasiektas tam tikras bendras pajamų lygis tais atvejais, kai išnaudojami kiti pajamų ar išmokų šaltiniai arba jų nepakanka oriam gyvenimui užtikrinti. Kai kuriose valstybėse narėse minimalių pajamų išmokos gali būti derinamos su kitomis piniginėmis išmokomis, teikiamomis namų ūkiui ir jo nariams, pavyzdžiui, išmokomis vaikui ir šeimai, parama būstui, bedarbio pašalpomis, invalidumo pašalpomis, senatvės išmokomis arba lengvatomis dirbantiems asmenims. Pajamų parama taip pat gali būti papildomos minimalios pensijos ir darbo pajamos. Šioje rekomendacijoje iš esmės nagrinėjamas minimalių pajamų klausimas ir ji nedaro poveikio Tarybos rekomendacijai dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių¹³;
- (17) minimalios pajamos yra vienas iš pagrindinių kovos su skurdu ir atskirtimi strategijų elementų ir gali būti naudojamos kaip automatinė stabilizavimo priemonė. Ekonomikos krizės laikotarpiu jos gali padėti remti tvarų ir įtraukų atsigavimą, padėti pristabdyti namų ūkių pajamų mažėjimą ir pasiekti, kad būtų mažiau žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis. Galintiems dirbti asmenims skirtos minimalios pajamos turėtų apimti pakankamas paskatas ir pritaikytas bei proporcingas sąlygas (vėl) integruotis į darbo rinką. Be to, minimalios pajamos turėtų būti nustatomos kartu su paskatomis dirbti, kad būtų išvengta histerezės efekto darbo rinkoje ir būtų remiamas aukštas užimtumo lygis, didelis darbo intensyvumas, tvarus perėjimas į darbo rinką ir akštynkryptis pajamų judumas;

¹³ 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (2019/C 387/01).

- (18) išmokos natūra gali papildyti pinigines išmokas, nes jomis užtikrinama, kad būtų lengviau naudotis konkrečiomis paslaugomis, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis (pagal Tarybos rekomendaciją, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema¹⁴), taip pat sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros, socialinio būsto, užimtumo bei mokymo paslaugomis ir pagrindinėmis paslaugomis. Tokių išmokų natūra teikimas gali padėti, atsižvelgiant į kontekstą, įvertinti pajamų rėmimo pakankamumą. Vertinant pajamų rėmimo pakankamumą galima atsižvelgti į tam tikras išmokas natūra, kurios yra teikiamos pakankamai išteklių neturintiems asmenims pagal tikslines sistemas ir kuriomis remiamas bendras vartojimas (pavyzdžiui, maisto kuponai arba tiesiogiai su būstu susijusių išlaidų kompensavimas, įskaitant sumažintus energijos tarifus), jei šios išmokos tiesiogiai prisideda prie minimalių pajamų gavėjų pajamų padėties gerinimo;
- (19) aktyviau įgyvendinant tvirtas integruotas minimalios socialinės apsaugos sistemas galima ne tik pagerinti labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių asmenų socialinius ir sveikatos rezultatus, bet ir užtikrinti ilgalaikę socialinę ir ekonominę naudą Sąjungai, skatinti ekonominę, socialinę bei teritorinę sanglaudą ir sukurti teisingesnę, darnesnę ir atsparesnę visuomenę. Reikia toliau dėti pastangas gerinant mažas pajamas gaunančių asmenų galimybes naudotis draudimo įmokomis grindžiama socialinės apsaugos sistema, kad jie galėtų įgyti socialinės apsaugos teises, visų pirma sudarant geresnes sąlygas rasti kokybišką darbo vietą, taip pat koordinuojant pajamų paramos teikimą pagal atitinkamas sistemas. Šios minimalios socialinės apsaugos sistemos taip pat turėtų padėti didinti skurstančių asmenų galimybes gauti sveikatos priežiūrą ir sveiko maisto. Valstybės narės turėtų siekti didinti savo socialinės apsaugos sistemų veiksmingumą ir efektyvumą, be kita ko, remti galimybę patekti į darbo rinką, kad ilgainiui žmonės nepatirtų skurdo arba kad jiems nereikėtų priklausyti nuo minimalių pajamų;

¹⁴ 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22).

(20) nors minimalios socialinės apsaugos sistemos įdiegtos visose valstybėse narėse, pažanga užtikrinant jų prieinamumą ir tinkamumą yra nevienoda. Jų modelis įvairiose valstybėse narėse skiriasi, priklausomai nuo skirtingų nacionalinių tradicijų ir bendros socialinės apsaugos sistemų struktūros, taip pat nuo piniginių išmokų ir išmokų natūra sąveikos. Nepaisant to, kas išdėstyta pirmiau, valstybės narės susiduria su panašiais iššūkiais. Nors buvo pasiekta tam tikra konvergencija, iki šiol patvirtintos reformos ne visada yra pakankamos arba yra įgyvendinamos lėtai, kaip matyti iš atitinkamų ilgalaikių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų, pateiktų per Europos semestro procesą. Nacionaliniuose planuose pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę numatoma remti reformas ir investicijas atitinkamose valstybėse narėse, kad būtų stiprinamas jų socialinės apsaugos sistemų veiksmingumas, struktūra ir atsparumas, be kita ko, gerinant minimalių pajamų sistemos struktūrą ir užtikrinant jų pakankamumo ir aprėpties aukštynkryptę konvergenciją. Keliomis investicijomis taip pat siekiama kovoti su energijos nepriteklumi ir gerinti pažeidžiamų namų ūkių galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis;

(21) pajamų rėmimas laikomas pakankamu, kai juo užtikrinamas orus gyvenimas visais gyvenimo etapais. Siekiant užtikrinti bendro pajamų rėmimo pakankamumą, būtina patikima ir skaidri metodika, kurią taikant būtų nustatomos, reguliariais intervalais peržiūrimos ir, kai aktualu, kasmet koreguojamos minimalios pajamos ir kuri būtų pagrįsta atitinkamais rodikliais, taip pat atitiktų konkrečius namų ūkių poreikius. Vertinant pakankamumą galima remtis pamatinėmis vertėmis, pavyzdžiui, nacionaline skurdo rizikos riba¹⁵ arba metodikomis, pagrįstomis nacionaliniu lygmeniu nustatytu prekių ir paslaugų krepšeliu, atspindinčiu pakankamai išteklių neturinčių asmenų pragyvenimo išlaidas ir poreikius konkrečioje valstybėje narėje ar regione. Pakankamumas taip pat gali būti lyginamas su darbo pajamomis, pavyzdžiui, mažą darbo užmokestį arba minimalų darbo užmokestį gaunančio asmens pajamomis, kartu atsižvelgiant į skurdo rizikos ribą arba užtikrinant pakankamai išteklių neturinčių asmenų pragyvenimo išlaidas ir tenkinant jų poreikius. Nors akivaizdu, kad darbo pajamos (jau minimalaus darbo užmokesčio lygmeniu) turėtų būti didesnės už pajamas iš išmokų, nėra pagrindo teigti, kad apskritai asmenims, gaunantiems minimalių pajamų paramą, rasti darbą būtų daug sunkiau. Atsižvelgiant į pakankamumo skirtumus įvairiose šalyse, valstybės narės turėtų laipsniškai pasiekti pakankamą bendro pajamų rėmimo lygį. Nustatydamos ir koreguodamos minimalių pajamų lygį, valstybės narės turėtų atsižvelgti į infliacijos lygį (ypač maisto ir energijos srityse), pragyvenimo išlaidų didėjimą ir darbo užmokesčio pokyčius;

¹⁵ Skurdo rizikos riba apibrėžiama kaip 60 % ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų po socialinių pervedimų gavimo medianos (EUROSTATAS).

- (22) teisės gauti minimalių pajamų paramą kriterijai gali būti kliūtis tam tikroms grupėms tą paramą gauti. Iš esmės vaikai yra namų ūkio dalis. Tačiau dėl pareiškėjams nustatytos aukštesnės nei 18 metų amžiaus ribos gali būti ribojamos jaunų suaugusiųjų galimybės gauti paramą. Dėl apribojimų, susijusių su minimalia teisėto buvimo šalyje trukme, gali būti ribojamos galimybės gauti paramą asmenims, neturintiems tos šalies pilietybės, o dėl nuolatinės gyvenamosios vietos neturėjimo pasinaudoti minimalių pajamų parama sudėtinga benamiams arba skurdžiose vietovėse (pvz., romų gyvenvietėse) gyvenantiems asmenims. Kadangi materialinės padėties tikrinimas yra būtinas tinkamam minimalių pajamų paramos skyrimui užtikrinti, nepakankama aprėptis galima ir tuo atveju, kai tikrinant materialinę padėtį nustatoma žema didžiausios bendros pajamų ir turto vertės riba, taip kai kuriems namų ūkiams, net ir skurstantiems, užkertant kelią pasinaudoti parama. Nustatant, pavyzdžiui, nediskriminacinius kriterijus dėl galimybės gauti minimalias pajamas negali būti daromas poveikis vienodo požiūrio taikymo išimtims, nustatytoms arba leidžiamoms pagal Sąjungos teisę, pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/38/EB;
- (23) reikėtų šalinti minimalių pajamų sistemos aprėpties spragas ir užtikrinti aprėpties tęstinumą įvairiais gyvenimo etapais, nustatant skaidrius ir nediskriminacinius galimybės gauti paramą kriterijus. Amžius, nuolatinė gyvenamoji vieta ar neproporcingai ilgo teisėto buvimo šalyje reikalavimas neturėtų būti kliūtis gauti minimalias pajamas. Materialinės padėties tikrinimas paprastai apima įvairių rūšių pajamas (pvz., darbo pajamas arba jau suteiktas išmokas) ir tam tikrą turtą (pvz., nuosavybę). Materialinės padėties tikrinimo ribos ir pajamų bei turto rūšys, kurioms netaikomas materialinės padėties tikrinimas, turėtų atspindėti įvairių tipų ir dydžių namų ūkių konkrečioje valstybėje narėje orų gyvenimą. Tikrinant materialinę padėtį mažos darbo pajamos (pvz., vienkartinės ar nereguliarios pajamos) turėtų būti vertinamos proporcingai ir taip, kad būtų užtikrintos paskatos dirbti asmenims, kurie gali dirbti, ir pareiškėjams nebūtų užkirstas kelias gauti (galbūt mažesnes) išmokas. Galimybė gauti minimalias pajamas turi būti suteikta greitai, be reikalo nedelsiant, o teisė į paramą turėtų būti neribota, jei pareiškėjai ir toliau atitinka teisės gauti paramą ir konkrečių paramos sąlygų kriterijus; taip pat periodiškai turėtų būti atliekamos peržiūros. Numatytas 30 dienų nuo paraiškos pateikimo dienos terminas, per kurį ji turi būti išnagrinėta, gali būti nutrauktas, jei būtina nustatyti visus faktus, su sąlyga, kad, jei įmanoma, pakankamai išteklių neturintys asmenys gautų tinkamą laikiną pagalbą;

- (24) ekonomikos nuosmukio laikotarpiu ir įvairių rūšių krizinių situacijų metu lankstumas nustatant minimalias pajamas, be kita ko, laikinai supaprastinant jų gavimą, sušvelninant teisės gauti paramą kriterijus arba pratęsiant išmokų mokėjimo trukmę, gali atlikti svarbų vaidmenį siekiant sušvelninti neigiamus socialinius padarinius ir atlikti stabilizuojantį vaidmenį ekonomikoje. Fiskalinio konsolidavimo priemonės, kuriomis sumažinamas apsaugos lygis, o ne didinamas sistemų veiksmingumas, turėtų būti taikomos tik kraštutiniu atveju, kartu atliekant paskirstomojo poveikio vertinimą, kad būtų sušvelnintas neigiamas poveikis nepalankiausioje padėtyje esantiems asmenims; apsaugos lygis bet kuriuo atveju turėtų išlikti pakankamas;
- (25) dėl neproporcingos administracinės naštos, nepakankamo informuotumo arba baimės, susijusios su stigmatizavimu ar diskriminacija, asmenys, turintys teisę gauti minimalių pajamų paramą, gali jos neprašyti. Sistemų suskaidymo vengimas, bendro paraiškų teikimo procedūrų prieinamumo ir paprastumo užtikrinimas ir administracinė parama potencialiems pareiškėjams gali padėti padidinti naudojimąsi minimalių pajamų parama. Reikia imtis papildomų priemonių siekiant sudaryti palankesnes sąlygas tam, kad vienišų tėvų namų ūkiai, kuriuos daugiausia valdo moterys, naudotųsi minimalių pajamų parama. Be to, laikantis duomenų apsaugos taisyklių, proaktyvios informavimo pastangos turėtų būti nukreiptos visų pirma į vietas, kuriose gyvena socialiai pažeidžiami asmenys, ir į labiausiai marginalizuotus namų ūkius, įskaitant romus. Menkas skaitmeninių priemonių prieinamumas arba naudojimosi jomis įgūdžių trūkumas taip pat gali trukdyti veiksmingai pasinaudoti parama, be kita ko, asmenims su negalia. Reguliari atitinkamų duomenų stebėseną ir analizę gali padėti suprasti nesinaudojimo parama priežastis ir pagerinti politikos atsaką;

- (26) nors materialinė padėtis tikrinama namų ūkio lygmeniu, dažnai neatsižvelgiama į atskirų asmenų padėtį namų ūkyje, galimą nevienodą šeimos pajamų pasidalijimą ir savarankiškumo siekį. Tai ypač aktualu moterims, nes jos dažniau gauna mažesnes pajamas, mažesnę darbo užmokestį ir turi daugiau priežiūros pareigų. Nebūtinai keičiant materialinės padėties tikrinimo praktiką ir nebūtinai didinant bendrą namų ūkio gaunamų išmokų dydį, sprendimai, priimti pagal nacionalinę teisę ir praktiką, padedantys atskiriems namų ūkio nariams gauti jų pajamų paramos dalį, gali padėti užtikrinti lyčių lygybę ir moterų, jaunų suaugusiųjų ir asmenų su negalia ekonominę nepriklausomybę ir pajamų saugumą;

- (27) siekiant sumažinti ilgalaikę priklausomybę nuo pajamų rėmimo, svarbu stiprinti visiems prieinamas įtraukias darbo rinkas. Aktyvumo skatinimo reikalavimai ir aktyvi darbo rinkos politika gali paskatinti dėti daugiau pastangų ieškant darbo ir priimti darbo pasiūlymus, jei įtraukiamos tokios pagalbinės paslaugos kaip konsultavimas, konsultuojamasis ugdymas ir pagalba ieškant darbo, taip pat priemonės, kuriomis užtikrinama profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra. Vadovaujantis Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“¹⁶, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas NEET jaunimui¹⁷ priklausantiems jauniems suaugusiesiems, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, užtikrinant, kad jie kuo greičiau grįžtų į švietimo ar mokymo sistemą arba darbo rinką, o pajamų paramos gavimas turėtų būti susietas su ypač stipriomis aktyvumo skatinimo priemonėmis. Vadovaujantis Neįgaliųjų teisių strategija, ypatingas dėmesys taip pat turėtų būti skiriamas neįgaliųjų poreikiams. Pereiti į darbo rinką bet kokiame amžiuje gali padėti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybės, personalizuota parama ir orientavimas, kurie atitinka konkrečius poreikius, taip užtikrinant kokybiškas darbo vietas, skatinant darbo vietų išsaugojimą ir sudarant sąlygas pažangai. Reguliariai peržiūrint mokesčių ir išmokų sistemų nulemtas paskatas dirbti ir paskatas nedirbti, palapsniui mažinant pajamų rėmimą pradėjus dirbti arba suteikiant galimybę jį derinti su darbo užmokesčiu, galima padidinti namų ūkio disponuojamąsias pajamas, taip prisidedant prie darbo finansinio patrauklumo, dirbančiųjų skurdo mažinimo ir oficialaus užimtumo skatinimo. Be to, siekiant išvengti mažo darbo užmokesčio spąstų, reikia atidžiai nustatyti lengvatas dirbantiems asmenims;
- (28) užimtumas socialinėje ekonomikoje galėtų būti žingsnis link kitų darbo rinkos sektorių. Perėjimo į darbo rinką palengvinimas turėtų būti remiamas darbdaviams taikant specialias priemones, o prireikus teikiant ir tikslines finansines paskatas;

¹⁶ 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 372, 2020 11 4).

¹⁷ NEET jaunimas – nesimokantis, nedirbantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas.

- (29) tvirtoms minimalios socialinės apsaugos sistemoms sukurti taip pat būtinos socialinės įtraukties paslaugos, pavyzdžiui, socialinis darbas, konsultavimas, konsultuojamasis ugdymas, mentorystė, psichologinė parama ir įvairios reabilitacijos programos, taip pat priemonės, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos naudotis kitomis įgalinimo arba pagrindinėmis paslaugomis. Taip pat turėtų būti toliau siekiama gerinti paslaugų kokybę pagal Europos savanorišką socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistemą¹⁸ ir užtikrinti galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis tęstinumą. Taip pat reikėtų stiprinti finansinių ir nefinansinių kliūčių, mažinančių vienodas ir visuotines galimybes naudotis paslaugomis, šalinimo priemones;
- (30) labiau individualizuota parama, kuria siekiama nustatyti ir tenkinti sudėtingus asmenų, kuriems trūksta išteklių, ir jų namų ūkių poreikius, gali labai prisidėti prie jų sėkmingos socialinės ir ekonominės integracijos. Poreikių vertinimas yra būtina sąlyga siekiant parengti specialiai pritaikytą įtraukties planą, apimančią tam tikrame namų ūkyje gyvenančius asmenis, neturinčius pakankamai išteklių (individualiai arba kartu), nustatant reikalingos paramos rūšį ir sutartus tikslus. Parama turėtų apimti tinkamu eiliškumu taikomas socialinės įtraukties priemones arba aktyvias darbo rinkos politikos priemones, atsižvelgiant į individualią padėtį ir galimybę dirbti, kartu užtikrinant teigiamų paskatų ir aktyvumo skatinimo reikalavimų pusiausvyrą¹⁹. Šiam tikslui taip pat gali būti naudojami integracijos į darbo rinką susitarimai, sudaryti pagal Tarybos rekomendaciją dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką²⁰, ir prireikus jie gali būti atitinkamai pritaikyti;

¹⁸ Europos savanoriška socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistema, SPC(2010)10 *final*.

¹⁹ Turimais duomenimis, aktyvesnė darbo paieška lemia didesnę užimtumą, o įrodymų apie panašų teigiamą griežtesnių sankcijų taisyklių poveikį užimtumui nerasta. Žr.: EBPO, *Does Demanding Activation Work? A Comparative Analysis of the Effects of Unemployment Benefit Conditionality on Employment in 21 Advanced Economies, 1980–2012 m.*

²⁰ 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendacija dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką (OL C 67, 2016 2 20).

- (31) veiksmingi valdymo mechanizmai yra itin svarbūs siekiant sukurti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas. Administruojant išmokas ir teikiant paslaugas turėtų būti naudojamosi skaitmeninės pertvarkos teikiamomis priemonėmis, kartu vengiant atskirties dėl skaitmeninio atotrūkio. Reikėtų dėti pastangas užtikrinti glaudų esamų sistemų ir išmokų koordinavimą ir suderinimą, taip pat jų koordinavimą su kita politika. Ypatingą dėmesį reikia skirti visų dalyvaujančių institucijų veiklos pajėgumų stiprinimui. Keitimasis duomenimis ir glaudesnis bendradarbiavimas įvairiais valdymo ir tarnybų lygmenimis, be kita ko, sudarant oficialius susitarimus arba taikant vieno langelio principą, sudaro palankesnes sąlygas užtikrinti geriau integruotą paramą. Patikima politikos poveikio stebėseną ir reguliarius jo vertinimus dalyvaujant visiems suinteresuotiesiems subjektams gali padėti užtikrinti didesnę nacionalinių sistemų veiksmingumą ir pagrįstos politikos formavimą, taip pat didinti jų skaidrumą;
- (32) pilietinės visuomenės organizacijos dažnai atlieka svarbų papildomąjį vaidmenį kovojant su skurdu ir socialine atskirtimi. Jų tikslinė veikla gali padėti valdžios institucijoms rengti ir įgyvendinti įtraukties ir aktyvumo skatinimo politiką. Teikdamos materialinę ir psichosocialinę paramą pažeidžiamiausiems asmenims, pilietinės visuomenės organizacijos padeda atkurti žmogaus orumą ir remti socialinę įtrauktį, kartu nukreipdamos tuos, kurie gali dirbti, darbo link;
- (33) valstybėms narėms rengiant ir įgyvendinant nacionalines reformas turėtų būti remiamasi tarpusavio mokymusi ir keitimusi geriausios praktikos pavyzdžiais Sąjungos lygmeniu, taip pat analitiniu darbu siekiant toliau tobulinti esamą Sąjungos minimalių pajamų lyginamosios analizės sistemą, be kita ko, didinant atitinkamų rodiklių prieinamumą bei palyginamumą ir duomenų tvarkingumą;

- (34) šios rekomendacijos įgyvendinimui remti skiriamos Sąjungos lėšos. Pagal reglamentą dėl „Europos socialinio fondo +“²¹ kiekviena valstybė narė turėtų skirti bent 25 % „Europos socialinio fondo +“ lėšų kovai su socialine atskirtimi. Europos regioninės plėtros fondo ir programos „InvestEU“ lėšomis taip pat gali būti remiamos investicijos į įgalinančią socialinę infrastruktūrą, pavyzdžiui, socialinį būstą ir ikimokyklinį ugdymą bei priežiūrą, taip pat įrangą ir galimybes naudotis kokybiškomis paslaugomis. Pagal techninės paramos priemonę ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms jau padedama rengti ir įgyvendinti struktūrines reformas minimalių pajamų srityje;
- (35) įgyvendinant šią rekomendaciją negali būti mažinamas apsaugos lygis pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus arba kaip nurodyta Rekomendacijoje 92/441/EEB. Valstybės narės raginamos nustatyti arba toliau taikyti palankesnes nuostatas, nei rekomenduojamos šiame dokumente;
- (36) bendras viešųjų finansų tvarumas ir pakankamas minimalių pajamų finansavimas yra labai svarbūs jų atsparumui, veiksmingumui ir efektyvumui. Šios rekomendacijos įgyvendinimas neturėtų daryti didelio poveikio valstybių narių socialinės apsaugos sistemų finansinei pusiausvyrai;

²¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30).

- (37) paskirstomojo poveikio vertinimas yra naudinga priemonė biudžeto priemonių ir kitų reformų bei investicijų poveikiui skirtingas pajamas gaunančioms visuomenės grupėms, įskaitant nepalankiausioje padėtyje esančias grupes, nustatyti. Taigi paskirstomojo poveikio vertinimas gali padėti veiksmingiau ir efektyviau rengti mokesčių ir išmokų reformas, užtikrinant, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. Komisijos komunikate valstybėms narėms pateikiamos gairės, kaip kuo geriau įtraukti paskirstomojo poveikio vertinimą į jų politikos formavimo procesus²²;
- (38) ši rekomendacija priimama visapusiškai atsižvelgiant į valstybių narių kompetenciją apibrėžti ir organizuoti savo socialinės apsaugos sistemas,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ

TIKSLAS

- 1) Kad būtų galima užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, šia rekomendacija siekiama kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi, skatinant pakankamą pajamų rėmimą, visų pirma pasitelkiant minimalias pajamas, veiksmingą galimybę pakankamai išteklių neturintiems asmenims naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis, taip pat skatinant galinčių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką, laikantis aktyvios įtraukties požiūrio.

²² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis valstybių narių politikos paskirstomojo poveikio vertinimas“, (COM(2022) 494 *final*).

APIBRĖŽTYS

- 2) Šioje rekomendacijoje vartojamų terminų apibrėžtys:
- a) pakankamai išteklių neturintys asmenys – asmenys, gyvenantys namų ūkiuose, kurių piniginiai ir materialiniai ištekliai, būtini jų sveikatai bei gerovei ir dalyvavimui ekonominiame ir socialiniame gyvenime užtikrinti, yra nepakankami, nepastovūs arba nepatikimi;
 - b) pajamų rėmimas – namų ūkiui ir jo nariams teikiamų visų rūšių piniginių išmokų, įskaitant minimalių pajamų išmokas, visuma;
 - c) minimalios pajamos – neįmokinės ir materialine padėtimi grindžiamos minimalios socialinės apsaugos sistemos, socialinės apsaugos sistemose kraštutiniu atveju taikomos pakankamai išteklių neturintiems asmenims;
 - d) aprėptis – teisė gauti minimalias pajamas, kaip apibrėžta nacionalinės teisės aktuose;
 - e) naudojimasis parama – pakankamai išteklių neturinčių asmenų, turinčių teisę gauti minimalias pajamas ir faktiškai jomis besinaudojančių, dalis;
 - f) įgalinimo paslaugos – paslaugos, skirtos konkreitiems pakankamai išteklių neturinčių asmenų poreikiams tenkinti, kad jie galėtų integruotis į visuomenę ir, kai aktualu, į darbo rinką, įskaitant socialinės įtraukties paslaugas, pavyzdžiui, socialinį darbą, konsultavimą, konsultuojamąjį ugdymą, mentorystę, psichologinę paramą, reabilitaciją, taip pat kitas bendro pobūdžio įgalinimo paslaugas, įskaitant ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, sveikatos priežiūrą, ilgalaikę priežiūrą, švietimą bei mokymą ir aprūpinimą būstu;

- g) pagrindinės paslaugos – vandens tiekimo, sanitarijos, energijos tiekimo, transporto, finansinės ir skaitmeninių ryšių paslaugos;
- h) veiksminga galimybė naudotis paslaugomis – padėtis, kai atitinkamos paslaugos yra lengvai pasiekiamos, įperkamos, prieinamos, kokybiškos, teikiamos laiku ir kai potencialūs naudotojai turi vienodas galimybes jomis naudotis, žino apie jas ir apie teises jomis naudotis;
- i) įtraukties planas – susitarimas arba susitarimų rinkinys, sudarytas su pakankamai išteklių neturinčiais asmenimis jų socialinei įtraukčiai skatinti, o su tais, kurie gali dirbti, – jų integracijai į darbo rinką skatinti.

PAJAMŲ RĖMIMO PAKANKAMUMAS

- 3) Valstybėms narėms rekomenduojama teikti ir prireikus stiprinti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas, kurios padėtų užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, derinant pakankamą pajamų rėmimą – pasitelkiant minimalių pajamų išmokas ir kitas papildomas pinigines išmokas – ir išmokas natūra, suteikiančias galimybę veiksmingai naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis. Teikiant išmokas natūra gali būti prisidedama prie tvirto pajamų rėmimo.
- 4) Siekiant užtikrinti pakankamą pajamų rėmimą, valstybėms narėms rekomenduojama nustatyti minimalių pajamų lygį taikant skaidrią ir patikimą, pagal nacionalinę teisę apibrėžtą metodiką, dalyvaujant atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams. Rekomenduojama, kad tokioje metodikoje būtų atsižvelgiama į bendrus pajamų šaltinius, konkrečius namų ūkių poreikius ir nepalankias aplinkybes, mažą arba minimalų darbo užmokestį gaunančio asmens pajamas, gyvenimo lygį ir perkamąją galią, kainų lygį bei su jais susijusius pokyčius ir kitus atitinkamus elementus.

- 5) Užtikrinant paskatas galintiems dirbti asmenims (vėl) integruotis į darbo rinką ir joje likti, rekomenduojama, kad pakankamai išteklių neturinčių asmenų pajamų rėmimas pasiektų lygį, kuris atitiktų bent vieną iš šių lygių:
- a) nacionalinę skurdo rizikos ribą arba
 - b) būtinų prekių ir paslaugų, įskaitant tinkamą mitybą, būstą, sveikatos priežiūrą ir pagrindines paslaugas, piniginę vertę pagal nacionalines apibrėžtis, arba
 - c) kitus lygius, prilygstančius a arba b punkte nurodytiems lygiams, nustatytiems pagal nacionalinę teisę ar praktiką.
- 6) Valstybėms narėms rekomenduojama 5 dalyje numatytą pakankamą pajamų rėmimo lygį palaiapsniui pasiekti ne vėliau kaip iki 2030 m., kartu užtikrinant viešųjų finansų tvarumą.
- 7) Rekomenduojama, kad valstybės narės reguliariai peržiūrėtų ir, kai aktualu, pakoreguotų minimalių pajamų lygį, kad būtų išlaikytas pajamų rėmimo pakankamumas, kartu atsižvelgiant į išmokas natūra.
- 8) Siekiant skatinti lyčių lygybę, moterų, jaunų suaugusiųjų ir asmenų su negalia pajamų saugumą ir ekonominę nepriklausomybę, rekomenduojama, kad valstybės narės užtikrintų galimybę prašyti, kad minimalios pajamos būtų teikiamos atskiriems namų ūkio nariams.

MINIMALIŲ PAJAMŲ APRĖPTIS

- 9) Valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad visi pakankamai išteklių neturintys asmenys, įskaitant jaunos suaugusiuosius, gautų teisės aktuose nustatytas minimalias pajamas, apibrėžiant:
- a) skaidrius ir nediskriminacinius teisės gauti paramą kriterijus, kuriais užtikrinamos veiksmingos galimybės gauti minimalias pajamas, neatsižvelgiant į tai, ar esama nuolatinės gyvenamosios vietos, kartu užtikrinant, kad teisėto buvimo šalyje trukmė būtų proporcinga;
 - b) skirtingų tipų ir dydžių namų ūkių materialinės padėties tikrinimo ribas, kurios atspindi gyvenimo lygį valstybėje narėje ir kurias taikant proporcingai atsižvelgiama į kitų rūšių namų ūkio pajamas (ir turtą);
 - c) laiką, reikalingą paraiškai išnagrinėti, kartu užtikrinant, kad sprendimas būtų priimtas nepagrįstai nedelsiant ir, praktikoje, ne vėliau kaip per 30 dienų nuo paraiškos pateikimo;
 - d) galimybės gauti minimalias pajamas tęstinumą tol, kol pakankamai išteklių neturintys asmenys atitinka teisės aktuose nustatytus teisės gauti paramą kriterijus ir sąlygas, reguliariai atliekant teisės gauti paramą peržiūras, kartu suteikiant galimybę dirbti galintiems asmenims naudotis konkrečiomis ir proporcingomis aktyvios įtraukties priemonėmis;
 - e) paprastas, greitas, nešališkas ir nemokamas skundų ir apeliacijos procedūras, kartu užtikrinant, kad pakankamai išteklių neturintys asmenys būtų informuojami ir galėtų veiksmingai naudotis tokiomis procedūromis;
 - f) priemonės, kuriomis užtikrinama, kad minimalios socialinės apsaugos sistemos reaguotų į įvairių rūšių krizes ir kad jomis būtų galima veiksmingai sušvelninti neigiamus socialinius ir ekonominius tokių krizių padarinius.

NAUDOJIMASIS MINIMALIŲ PAJAMŲ PARAMA

- 10) Rekomenduojama, kad valstybės narės skatintų arba palengvintų visapusišką naudojimąsi minimalių pajamų parama:
- a) mažindamos administracinę naštą, be kita ko, supaprastindamos paraiškų teikimo procedūras ir teikdamos nuoseklias gaires tiems, kuriems jų reikia, kartu atkreipiant dėmesį į skaitmeninių ir neskaitmeninių priemonių prieinamumą;
 - b) užtikrindamos galimybę gauti naudotojams patogią, nemokamą ir atnaujintą informaciją apie teises ir pareigas, susijusias su minimaliomis pajamomis;
 - c) megzdamos ryšius su pakankamai išteklių neturinčiais asmenimis, kad būtų didinamas jų (ypač vienišų tėvų namų ūkių) informuotumas ir palengvintas naudojimas parama, be kita ko, įtraukiant atitinkamus suinteresuotuosius subjektus nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis;
 - d) imdamosi veiksmų, kuriais siekiama kovoti su stigmatizavimu ir nesąmoningu šališkumu, kurie siejami su skurdu ir socialine atskirtimi;
 - e) imdamosi veiksmų, kuriais siekiama tobulinti arba rengti vertinimo metodikas, ir pagal tokias metodikas reguliariai vertindamos nesinaudojamą minimalių pajamų parama ir, kai taikytina, susijusiomis aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemonėmis, nustatydamos kliūtis ir atlikdamos taisomuosius veiksmus.

GALIMYBĖ PATEKTI Į ĮTRAUKIAS DARBO RINKAS

- 11) Siekiant skatinti aukštus užimtumo lygius ir įtraukias darbo rinkas, valstybėms narėms rekomenduojama, kai aktualu, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais, užtikrinti darbo rinkos aktyvumo skatinimą, pašalinti kliūtis (vėl) patekti į darbo rinką ir joje likti, padėti galintiems dirbti žmonėms siekti kokybiško darbo, užtikrinti paskatas dirbti, kovoti su dirbančiųjų skurdu ir darbo rinkos segmentacija, skatinti oficialų užimtumą, kovoti su nedeklaruojamu darbu ir sudaryti geresnes sąlygas įsidarbinti ir tuo tikslu:
- a) užtikrinti, kad aktyvumo skatinimo reikalavimais būtų suteikiama pakankamai paskatų (vėl) patekti į darbo rinką ir kad kartu jie būtų laipsniški bei proporcingi; ypatingą dėmesį reiktų skirti jauniems suaugusiesiems, kad jie kuo greičiau grįžtų į švietimo ar mokymo sistemą arba darbo rinką;
 - b) didinti investicijas į žmogiškąjį kapitalą vykdant įtraukią švietimo ir mokymo politiką, remti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, visų pirma tų asmenų, kurių įgūdžiai menki arba pasenę, be kita ko, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais;
 - c) numatyti galimybę derinti pajamų rėmimą su darbo pajamomis, laipsnišku pajamų rėmimo nutraukimu arba palikti teisę gauti pajamų paramą, kai darbas yra trumpalaikis ar nereguliarus, per bandomąjį laikotarpį ar stažuotes;
 - d) reguliariai peržiūrėti mokesčių ir išmokų sistemų nulemtas paskatas dirbti ir paskatas nedirbti;
 - e) remti galimybes įsidarbinti socialinės ekonomikos sektoriuje, be kita ko, suteikiant praktinės darbo patirties;
 - f) palengvinti perėjimą į darbo rinką siūlant priemones darbdaviams ir darbuotojams, pavyzdžiui, įdarbinimo paskatas, paramą įdarbinant (po įdarbinimo), mentorystę, konsultavimą, darbo vietų išlaikymo ir paaukštinimo skatinimą.

GALIMYBĖ NAUDOTIS ĮGALINIMO IR PAGRINDINĖMIS PASLAUGOMIS

- 12) Valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti:
- a) veiksmingas ir vienodas galimybes naudotis įgalinimo paslaugomis, be kita ko, laikantis kokybės principų, nustatytų Europos savanoriškoje socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistemoje;
 - b) veiksmingos galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis, įskaitant energijos tiekimą, tęstinumą;
 - c) finansinių ir nefinansinių kliūčių veiksmingai naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis šalinimą.

INDIVIDUALIZUOTA PARAMA

- 13) Siekiant pašalinti įvairias kliūtis, trukdančias pakankamai išteklių neturintiems asmenims integruotis į visuomenę, o galintiems dirbti – įsidarbinti, valstybėms narėms rekomenduojama parengti individualizuotą požiūrį ir koordinuoti paslaugų teikimą ir tuo tikslu:
- a) atlikti daugialypį poreikių vertinimą, per kurį būtų nagrinėjamos kliūtys, trukdančios socialinei įtraukčiai ir užimtumui, nustatomos įgalinimo ir pagrindinės paslaugos, reikalingos šioms kliūtims pašalinti, ir nustatoma reikalinga parama, ir

- b) tuo remiantis, ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo minimalių pajamų paramos suteikimo parengti įtraukties planą, kuriame turėtų būti:
- 1) apibrėžti bendri tikslai ir terminai;
 - 2) apibrėžtas individualiems poreikiams pritaikytas paramos priemonių rinkinys, apimantis aktyvias darbo rinkos priemones ir (arba) priemones, kuriomis skatinama socialinė įtrauktis;
 - 3) paskirtas atvejo vadovas arba vienas bendras kontaktinis ir paslaugų centras, kuris užtikrins nuolatinę paramą, laiku užtikrins nukreipimą į atitinkamas tarnybas ir reguliariai prižiūrės įtraukties plano įgyvendinimo pažangą;
- c) peržiūrėti ir prireikus pritaikyti esamą asmenų, kurie neturi pakankamai išteklių ir yra ilgalaikiai bedarbiai, integracijos susitarimą pagal Rekomendaciją dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką, kad jis būtų papildytas b punkte nurodyto įtraukties plano elementais.

VALDYMAS, STEBĖSENA IR ATASKAITŲ TEIKIMAS

- 14) Siekiant veiksmingai kurti ir įgyvendinti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, valstybėms narėms rekomenduojama:
- a) vengti įvairių išmokų ir sistemų spragų, dubliavimosi ir susiskaidymo, kad būtų užtikrintas nuoseklus pajamų rėmimo priemonių, aktyvumo skatinimo priemonių ir įgalinimo paslaugų rinkinys;
 - b) stiprinti už pajamų rėmimą atsakingų institucijų, užimtumo tarnybų ir įgalinimo paslaugų teikėjų veiklos pajėgumus ir gerinti jų bendradarbiavimą, be kita ko, dalijantis duomenimis ir skatinant tolesnius integruotus paslaugų modelius;
 - c) įgalinti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, pavyzdžiui, regionų ir vietos valdžios institucijas, socialinius partnerius, pilietinės visuomenės organizacijas ir socialinės ekonomikos subjektus, kad jie galėtų veiksmingai dalyvauti kuriant, įgyvendinant, stebint ir vertinant minimalių pajamų sistemas;
 - d) užtikrinti pakankamą minimalios socialinės apsaugos sistemų finansavimą taip, kad tai derėtų su bendru viešųjų finansų tvarumu.

- 15) Siekiant priimti geriau pagrįstus politinius sprendimus, valstybėms narėms rekomenduojama:
- a) nuolat stebėti, kaip įgyvendinama pajamų rėmimo politika, visų pirma minimalių pajamų politika, ir susijusios aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemonės ir kaip užtikrinama galimybė naudotis paslaugomis, be kita ko, gerinant atitinkamų duomenų, suskirstytų pagal lytį, amžių ir, kai tokių duomenų turima, pagal negalią, prieinamumą ir kokybę visais valdymo lygmenimis ir atliekant reguliarius vertinimus, taip pat atlikti koregavimus, kad šios rekomendacijos tikslai būtų pasiekti kuo veiksmingiau;
 - b) laikantis duomenų apsaugos taisyklių sukurti arba tobulinti mechanizmus, kurie leistų stebėti tolesnę pakankamai išteklių neturinčių asmenų socialinę įtrauktį arba perėjimą į darbo rinką;
 - c) reguliariai informuoti Komisiją apie priemones, kurių imtasi arba planuojama imtis šiai rekomendacijai įgyvendinti, remiantis, kai aktualu, esamomis nacionalinėmis strategijomis, planais ar ataskaitomis, įskaitant ataskaitas, pateiktas pagal esamus ataskaitų teikimo mechanizmus, pavyzdžiui, atvirąjį koordinavimo metodą, Europos semestrą ir kitus atitinkamus ES programavimo ir ataskaitų teikimo mechanizmus; pirmoje ataskaitoje turėtų būti pateikti a punkte nurodytų vertinimų rezultatai ir rekomendacijos.

16) Taryba palankiai vertina Komisijos ketinimą:

- a) toliau dirbti kartu su valstybėmis narėmis Socialinės apsaugos komitete minimalių pajamų lyginamosios analizės sistemos srityje ir gerinti atitinkamų rodiklių ir duomenų prieinamumą bei palyginamumą;
- b) stiprinti tarpusavio mokymąsi ir rezultatų bei gerosios praktikos pavyzdžių sklaidą tarp valstybių narių;
- c) remiantis 15 dalies c punkte nurodytais dokumentais, Socialinės apsaugos komitete reguliariai peržiūrėti pažangą, padarytą įgyvendinant šią rekomendaciją, glaudžiai bendradarbiaujant su Užimtumo komitetu ir valstybinių užimtumo tarnybų tinklu, kiek tai susiję su galimybėmis patekti į įtraukias darbo rinkas, ir kas trejus metus rengti bendrą Komisijos ir Socialinės apsaugos komiteto ataskaitą dėl pažangos, padarytos įgyvendinant šią rekomendaciją;

- d) stebėti šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangą per Europos semestrą, be kita ko, bendradarbiaujant su Socialinės apsaugos komitetu;
- e) apžvelgti veiksmus, kurių imtasi įgyvendinant šią rekomendaciją, visų pirma atsižvelgiant į jos poveikį skurdo ir socialinės atskirties mažinimui, užimtumo lygio didinimui ir dalyvavimo mokymuose gerinimui, ir ne vėliau kaip iki 2030 m. Tarybai pateikti ataskaitą.

17) Rekomendacija 92/441/EEB pakeičiama šia rekomendacija.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
